

VILNIAUS UNIVERSITETAS

UŽ PERSPEKTYVŲ, DORĄ, ŽMOGAUS IR VALSTYBĖS GALIAS IŠSKLEIDŽIANTĮ AUKŠTĄJĮ MOKSLĄ. PAREIŠKIMAS DĖL AUKŠTOJO MOKSLO PERTVARKOS

Studentams, mokslininkams, kultūros, verslo, politikos lyderiams, o ir plačiajai visuomenei jau kuris laikas akivaizdu, kad studijų būklė bei realusis universitetų statusas neatitinka piliečių ir šalies poreikių, Lietuvos kaip ES, NATO narės ir EBPO kandidatės strateginių tikslų. Tarpusavio kritika ir kaltųjų dėl lėtų sprendimų paieška nėra rezultatyvi. Todėl Vilniaus universitetas primena akivaizdžius principus, kurių dėka aukštasis mokslas yra aukštasis, ir kviečia, pasidalijus konkrečia, pakeliama atsakomybe, imtis neatidėliotinų veiksmų.

Visi aukštojo mokslo pertvarkos proceso dalyviai turi sutarti, kad:

- esminis siekis yra aukštesnė studijų ir tyrimų kokybė; jokių veiksmų nevalia daryti kokybės sąskaita; siūlymus dera grįsti kokybės išlaikymo bei augimo perspektyva; kokybė kainuoja daug, bet dar daugiau atsieina kokybės nepaisymas;
- pavienis kokybės kriterijus ar reitingas gali būti vertinamas kritiškai, tačiau nevalia ignoruoti tarptautinių ir vietinių ekspertizių duomenų, sritinio ir institucinio vertinimo rezultatų visumos, aiškiai rodančios, kad mokslinių tyrimų lygis, studijų programų aktualumas Lietuvos ateities perspektyvų požiūriu ir brandumas pagal pasaulinius standartus šalies aukštosiose mokyklose skiriasi ne procentais, bet kartais;
- aukštasis mokslas funkcionuoja globaliame europiniame bei pasauliniame kontekste, būtent iš tokios, o ne lokalsios perspektyvos dera matyti universitetų bei kolegijų ateities poveikslą, studijuojančio jaunimo ir profesionalių darbuotojų pasirinkimą, kur įgyti išsilavinimą ir daryti karjerą;
- darni plėtra, socialinė atsakomybė, tradicijų puoselėjimas yra svarbūs politiniai prioritetai, kurie įgyvendinami kiekvienam jaunam piliečiui suteikiant galimybę pagal jo gebėjimus ir aspiracijas įgyti geriausią išsilavinimą, užuot palaikius netvarias, neperspektyvias, savitiksles struktūras;
- mokslo ir studijų institucijų tinklo pertvarkos tikslas yra tarptautiniu mastu ir Lietuvos poreikių požiūriu stipriausių akademinių pajėgų konsolidavimas, iš kurio galima tikėtis sinerginio efekto.

Tikimės, kad Seimas kaip valstybinių universitetų steigėjas, atsižvelgdamas į Konstitucijos apibrėžtas įstatymų leidžiamosios bei vykdomosios valdžios ir akademinių bendruomenių kompetencijas:

- imsis atsakomybės už bendrąsias aukštųjų mokyklų gyvavimo ir plėtros sąlygas;
- kels Vyriausybei uždavinį siūlyti tokį pertvarkos planą, jį lydinčią teisės aktų paketą ir biudžeto projektą, kurie leistų jau per šią Parlamento kadenciją pasiekti vieno Lietuvos studento studijų finansavimą, ne mažesnį nei ES priklausančių Vidurio Europos šalių vidurkis ir diferencijuojamą pagal aukštosios mokyklos tarptautinio prestižo lygį;
- susilaikys nuo bet kokių *ad hoc* iniciatyvų kaitalioti galiojančią *Mokslo ir studijų įstatymą* tol, kol nebus prieita plataus akademinės bendruomenės ir viso politinio spektro

konsensuso dėl sisteminės alternatyvos dabar veikiantiems aukštųjų mokyklų valstybinio finansavimo ir akreditavimo principams;

- orientuoysis į modernų aukštosios mokyklos valdymo, akademinės autonomijos ir atskaitomybės visuomenei modelį, kurio taikymo sėkmę Vilniaus universitete patvirtino pasaulinio pripažinimo augimas;
- prisidės stiprindamas politinę kultūrą, korupcijos prevenciją, profesinę ir akademinę etiką, apimančią, be kita ko, interesų konflikto dėl ryšių su buvusiomis darbovietėmis vengimą.

Vyriausybė, teikdama akreditacijas aukštosioms mokykloms, studijų programoms, tyrimo centrams ar įgaliodamas ekspertines institucijas tai atlikti, valstybės vardu patvirtina, kad diplomai, laipsniai, rezultatai atitinka bent minimalų kompetencijos, pasirengimo, akademinį pasiekimų standartų lygį. Kviečiame ministrų kabinetą tai daryti labai atsakingai, imtis atsakomybės už racionalų nacionalinio turto, mokesčių ir ES paramos naudojimą, principingą ir realistišką pertvarkos veiksmų planą:

- Seimui savo vardu pateiktame vertinime konstatavus itin didelius aukštųjų mokyklų lygio skirtumus ir finansavimo disproporcijas, teisingai informuoti abiturientus ir visuomenę apie tikrąją institucijų būklę, sustabdyti išteklių švaistymą ir leidimus vykdyti studijas, kai jie išduoti ignoruojant ekspertinius vertinimus;
- Švietimo ir mokslo ministerijai drauge su Universitetų pažangos konferencijos nariais parengti ir įgyvendinti priemonės, leidžiančias studentams, atsižvelgiant į jų turimus gebėjimus ir motyvaciją, pereiti į aukštesnės kokybės studijų programas tvariose aukštosiose mokyklose, įgyti deramas kompetencijas ir jas atitinkančius akademinėje bei darbo rinkoje vertinamus diplomus;
- Švietimo ir mokslo ministerijai drauge su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengti ir įgyvendinti ES paramos lėšomis finansuojamas priemonės, leidžiančias studentų netekusių, pertvarkomų aukštųjų mokyklų dėstytojams su daktaro laipsniu gauti tyrimų ir stažuočių grantus; šis ES šalyse optimizuojant aukštojo mokslo sistemas taikytas būdas padėtų išsaugoti žmogiškąjį potencialą ir geriausiems savo pozicijas praradusiems mokslininkams bei pedagogams atnaujinti kompetencijas, pasirengti oriai grįžti į akademinį gyvenimą normalių konkursų keliu.

Vilniaus universitetas laikosi nuostatos, kad atliekant aukštojo mokslo pertvarką negali būti rizikuojama net laikinai pabloginti tvariausios, didžiausią potencialą ir aukščiausią tarptautinį prestižą Lietuvoje turinčios aukštosios mokyklos būklę, pakenkti jos bendruomenės integralumui bei motyvacijai. Būtina išlaikyti aukštą VU diplomų ir mokslo laipsnių vertę, nes jie žymi išsilavinimo kokybės standartą. Vilniaus universitetas pasiryžęs aktyviai dalyvauti prasidėjusiame procese, teikti siūlymus bei vertinimus iš nacionalinio intereso pozicijų ir prisiima atsakomybę už šias perspektyvias pertvarkos kryptis:

- į aukštesnį kokybinį lygį pakelsime mokytojų, viešosios politikos analitikų, ekspertų ir kitų valstybei išskirtinai svarbių specialistų rengimą, raginsime dabartinius ir būsimus savo studentus rinktis modernias pedagogų rengimo programas bei pedagoginę specializaciją, idant mūsų absolventų dėka bendrojo lavinimo mokyklos būtų pajėgios veikti XXI a. režimu;
- integruosime unikalias ir ekspertų gerai įvertintas, perspektyvias studijų programas su jas parengusiu bei įgyvendinančiu personalu;
- suteiksime mokslininkams ir dėstytojams iš pertvarkomų aukštųjų mokyklų galimybes pereinamuoju laikotarpiu tęsti tiriamąją veiklą naudojantis VU infrastruktūra, kelti mokslinę kvalifikaciją, dalyvauti akademinuose projektuose;
- sudarysime palankiausias sąlygas atviriems ir tarptautiniams konkursams į aukštos kompetencijos reikalaujančias akademines pozicijas;

- užtikrinsime modernų, į kokybę orientuotą Vilniuje ir Šiauliuose veikiančių universitetų strateginį valdymą ir būtiną restruktūrizaciją, jei Seimas perduos Vilniaus universitetui šių aukštųjų mokyklų (išskyrus VGTU) steigėjo funkcijas;
- pasitelksime konstitucinę universiteto autonomiją, idant Lietuvoje būtų visokeriopai skatinami aukšto lygio intelektualūs sprendimai, socialinė kritika ir humanitarinė plėtra.

Vilniaus universiteto rektorius
Vilniaus universiteto Tarybos pirmininkas
Vilniaus universiteto Senato pirmininkė
Vilniaus universiteto Studentų atstovybės prezidentas